

У статті досліджено проблеми формування готовності майбутніх тренерів-викладачів з плавання до організації дитячого аквафітнесу. Проведений історико-філософський, педагогічний аналіз розвитку освіти, теорії і практики оздоровчої функції фізичної культури.

Ключові слова: оздоровча фізична культура, дитячий аквафітнес, плавання.

В статье исследованы проблемы формирования готовности будущих тренеров-преподавателей по плаванию к организации детского аквафитнеса. Проведённый историко-философский, педагогический анализ развития образования, теории и практики оздоровительной функции физической культуры.

Ключевые слова: оздоровительная физическая культура, детский аквафитнес, плавание.

The article deals with the problem of formation of future swimming coaches readiness to children aqua fitness organization. Under analysis is the historical-philosophical and pedagogical development of the education theory and practice of improving the functions of health-enhancing physical culture.

Keywords: health-enhancing physical culture, children aqua fitness, swimming.

УДК: 378.091.26:796

Н.С. Свіршук
м. Вінниця, Україна

ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАТЬ І ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ

Постановка проблеми. Нині освіта стала однією з більш поширених сфер людської діяльності. Підвищилась її соціальна роль – від спрямованості освіти та її ефективності багато в чому залежать перспективи розвитку людства. Актуальним завданням освіти є підвищення рівня професійної підготовки населення відповідно до вимог сучасного життя.

Тривожна інформація, що надходить, про несприятливі сторони впливу освітнього процесу в навчальних закладах на стан здоров'я учнів стосується як організації, так і змісту навчально-виховного процесу, психологічних особливостей взаємин учителя з учнями і між самими учнями, методичних підходів до забезпечення навчання і багатьох інших аспектів. У зв'язку з цим, актуальною проблемою стає необхідність спеціальної підготовки майбутніх учителів до ведення своєї професійної діяльності. Поза сумнівом, що цілеспрямоване виховання у студентів культури здоров'я дозволило б провести зміни в ціннісних установах студентів – майбутніх учителів, з прагненням не тільки змінити стиль своєї поведінки і спосіб життя, алей у подальшому грамотно організувати свою професійну діяльність в здоров'язберігаючому режимі [4; 6].

Аналіз останніх досліджень. Основним специфічним засобом формування фізичної культури людини є фізкультурна діяльність. Фізкультурно-рекреаційна діяльність школярів, основу якої складають різноманітні засоби фізичної культури і спорту, як застосовуються у вільний або спеціально відведений час, дозволяє виключити однобічність спортивного підходу у вихованні школярів, відродити масову фізичну культуру, зміцнити здоров'я, формувати етичну поведінку і ціннісні орієнтації, що полегшують їхню активну участь у суспільному житті [1; 2].

Саме тому, в останні освітні стандарти вищої педагогічної освіти включено цілу низку вимог до рівня підготовки фахівця, які припускають таке здійснення ним своїх професійних обов'язків, яке з одного боку, унеможливило б не тільки негативний вплив на здоров'я учнів, а з іншого – сприяло формуванню їх здоров'я [3]. Для цього вчитель повинен володіти значним обсягом знань, умінь і навичок, які б допомогли йому у здійсненні своїх професійно-педагогічних обов'язків.

Метою нашого дослідження було визначення рівня теоретичних знань і практичних навичок учителів фізичної культури до проведення фізкультурно-рекреаційної роботи в школі.

Організація дослідження. У дослідженні брали участь 44 вчителі фізичної культури Вінницької області. Анкетування проводилося у Вінницькому обласному інституті післядипломної освіти педагогічних працівників у 2010 р.

Виклад основного змісту дослідження. На теперішній час урок фізичної культури – єдиний предмет у шкільній програмі й єдиний засіб у системі шкільного фізичного виховання, який міг би певною мірою задовольнити біологічну потребу дитини в русі. Проте, можливості академічного уроку вчителями фізичної культури в школі практично не використовуються. Сучасний урок фізичної культури виглядає чимось зовсім незначним, другорядним серед усіх інших форм фізичного виховання, що і призводить до сумнівів з приводу того, чи є він основною, нічим не замінною формою фізичного виховання школярів.

Час (два-три уроки на тиждень), відведений на урок, занадто малий, щоб отримати від уроку позитивний результат. За даними багатьох дослідників визначено, що три уроки з фізичної культури на тиждень – це лише мінімальне тижневе навантаження, яке дозволяє у процесі занять поступово підвищити рівень підготовленості школярів. А відсутність у розкладі школярів третього уроку може свідчити у кращому випадку про недостатню матеріально-технічну базу, однак у більшості випадків – про байдуже ставлення до збереження здоров'я дітей і нерозуміння складності всієї проблеми рухової активності підростаючого покоління. Проте, на теперішній час у школах найчастіше практикується планування 2,5 уроків фізичної культури на тиждень, що реалізується проведенням у перший тиждень 2 уроків, у наступний тиждень – 3-ох уроків, або плануванням у розкладі на перше півріччя 2 уроків фізкультури і на друге – трьох. Це правило не завжди стосується класів з підсиленням вивчення окремих предметів, у більшості випадків збільшення навчального часу на ці предмети вирішується за рахунок скорочення уроків з фізичної культури [5;7].

Зрозуміло, що крім оздоровчих завдань, на які в першу чергу спрямована фізична рекреація, перед уроками з фізичної культури ставляться освітні завдання, спрямовані на підвищення рівня фізичної підготовленості, вивчення програмного матеріалу. Тому вважаємо закономірним, якщо перші два уроки на тиждень будуть присвячені основному матеріалу, а третій урок буде носити тільки рекреаційний характер. Це підтверджується даними проведеного нами анкетування, у якому брали участь вчителі фізичної культури, серед яких 54,5% мали стаж роботи більше 15 років, 41% – від 5 до 15 років педагогічного стажу, інші 4,5% працювали у школі до 5 років (табл. 1).

Анкетування складалося з двох опитувальних листів. Питання першої анкети стосувалися теоретичного і організаційного аспектів (табл. 1), другої – практичного (табл. 2), адже саме ці аспекти є основними у роботі вчителя фізичної культури.

Таблиця 1

**Результати анкетування вчителів фізичної культури
(теоретичний аспект)**

№ п/п	Питання	Відповіді	Кількість відповідей
1.	Ваш стаж роботи в школі?	– немає; – до 5 років; – 5-15 років; – більше 15 років.	- 4,5% 41% 54,5%
2.	Чи вважаєте ви за необхідне проведення третього уроку з фізичної культури на основі фізкультурно-рекреаційних засобів	– так – ні – не замислювався над цим	95,5% 4,5%
3.	Як Ви вважаєте третій урок з фізичної культури потрібно проводити:	– на основі самостійної форми занять; – під контролем вчителя фізичної культури.	43% 57%

4.	Як Ви вважаєте на основі чого повинен визначатися зміст занять школярів, які проводяться в рамках третього уроку з фізичної культури?	<ul style="list-style-type: none"> – на основі інтересів школярів; – на основі робочої програми; – на основі карток індивідуального фізичного розвитку школярів; – інший варіант. 	<p>77,5%</p> <p>4,5%</p> <p>13,5%</p> <p>4,5%</p>
5.	З яких джерел за останній місяць Ви отримували інформацію про фізичну рекреацію?	<ul style="list-style-type: none"> – із бесід з колегами; – зі спеціально організованих лекцій; – із засобів масової інформації; – зі спеціальної літератури; – не отримували взагалі. – інша відповідь 	<p>23%</p> <p>13,5%</p> <p>9%</p> <p>23%</p> <p>4,5%</p> <p>27%</p>
6.	Які функції повинен виконувати вчитель фізичної культури при проведенні фізкультурно-рекреаційної діяльності?	<ul style="list-style-type: none"> – правильно; – частково правильно; – неправильно; – немає відповіді 	<p>4,5</p> <p>55,5</p> <p>18</p> <p>23%</p>
7.	Перерахуйте основні заходи фізкультурно-рекреаційної діяльності в школі.	<ul style="list-style-type: none"> – правильно частково; – правильно; – немає відповіді. 	<p>37</p> <p>27</p> <p>36%</p>
8.	Як Ви вважаєте, чи потрібно здійснювати спеціальну підготовку вчителів щодо проведення заходів фізкультурно-рекреаційної спрямованості?	<ul style="list-style-type: none"> – так; – ні; – не знаю. 	<p>32%</p> <p>63,5%</p> <p>4,5%</p>

Отримані дані свідчать про інтерес вчителів до проблеми фізичної рекреації, 95,5% респондентів підтвердили необхідність проведення третього уроку з фізкультури саме на цій основі. При цьому їх думки щодо доцільної організації уроків дещо розбіглися – 43% респондентів вважають що необхідно проводити урок з фізичної рекреації на самостійній основі, а 57% притримується думки про контроль з боку вчителя. Сам зміст цих уроків більшість вчителів (77,5%) пропонує планувати дотримуючись інтересів школярів, 13,5% опитуваних вважають за необхідне орієнтуватися на індивідуальний розвиток школярів.

Основна інформація про фізичну рекреацію відповідно до відповідей наших респондентів надходила з таких джерел – у кожного з 27% респондентів у різному сполученні перераховані у списку, що було зазначено в анкеті як «інша відповідь», по 23% вчителів отримували відомості з літературних джерел та з бесід з колегами, інші обрали відповіді – «зі спеціально організованих лекцій» (13,5%), «із засобів масової інформації» (9%). Загалом не отримували жодної інформації щодо фізичної рекреації 4,5% респондентів.

Наступні питання логічно впливають з попереднього – якщо вчителі знайомі з фізкультурно-рекреаційною діяльністю, вони повинні знати які функції покладаються на них і які засоби застосовуються для фізичної рекреації. Виходячи з отриманих відповідей можемо зазначити, що лише одна особа дала вірну відповідь щодо функцій, більша кількість (55,5%) вчителів вказали не всі функції, інші респонденти дали або невірну відповідь (18%), або загалом не змогли відповісти на це питання (23%). Стосовно питання щодо засобів фізичної рекреації ми не отримали жодної повної відповіді. Розрізнений і не повний характер відповідей відзначимо у 37% респондентів, інші вчителі не справилися з цим питанням.

Незважаючи на результати власного анкетування, більшість вчителів не вважає за необхідне здійснення спеціальної підготовки з проведення фізкультурно-рекреаційної роботи, ця частина респондентів має значний стаж роботи і саме свій досвід використовує для організації заходів і уроків на цій основі. Молоді фахівці часто відчували потребу додаткової підготовки, про що відзначили у своїх відповідях.

Нам була цікава думка вчителів щодо практичної реалізації основ рекреаційної фізичної культури (табл. 2).

Результати анкетування вчителів (практичний аспект)

№ п/п	Питання	Відповіді	Кількість відповідей
1.	За рахунок чого можна урізноманітнити урок при недостатній матеріально-технічній базі школи та відсутності інвентарю?	– включення в урок рухливих ігор; – включення в урок нетрадиційних видів спорту та вправ; – теоретичні заняття; – інший варіант.	32 % 41% - 27%
2.	Яку оптимальну кількість рухливих ігор Ви могли б використовувати при проведенні уроку з фізичної культури?	– 1-2; – 3-4; – більше 4.	91% 4,5% 4,5%
3.	Які засоби контролю Ви вважаєте найбільш оптимальними при проведенні уроку з фізичної культури?	– самоконтроль; – диференційоване тестування фізичних якостей; – виконання програмних контрольних нормативів; – відвідування занять; – медичний контроль; – визначення показників ЧСС, АТ тощо; – інша відповідь	9% 9% – 5% 18% 32% 27%
4.	Які прийоми на Ваш погляд найбільш ефективно підтримують позитивне ставлення підвищують мотивацію школярів до уроку? Розташуйте за значущістю перераховані нижче прийоми.	– оцінювання; – заохочення або зауваження, записані в щоденник учню; – похвала учню за творчу активність на уроці.	9,0% 54,5% 36,5%
5.	Чи потрібно впливати на хід уроку, якщо виявляється, що план уроку потребує коректив?	– так; – ні; – не знаю.	78% 12% 10%
6.	Чи знаєте Ви як правильно визначати навантаження?	– так; – ні;	90% 10%

Урізноманітнення уроку за рахунок введення нетрадиційних видів спорту та вправ пропонує 41% вчителів, 32% респондентів у цьому питанні віддають перевагу рухливим іграм, інші 27% – застосуванню на уроці як рухливих ігор, так і нетрадиційних видів спорту та вправ. Відзначимо, що жоден з респондентів не обрав теоретичне заняття, що є позитивним з огляду на незначний руховий режим школярів.

Оптимальною кількістю рухливих ігор для застосування у процесі уроку більшість респондентів назвали 1-2 гри.

Для проведення уроків з фізкультурно-рекреаційною спрямованістю важливим є застосування оперативного контролю у процесі виконання фізичних вправ та ігор. Нами було визначено, що вчителі вважають найбільш оптимальним застосування медичного контролю. Залишається не зрозумілим – хто має його здійснювати на уроці. Правильною відповіддю було: визначення показників функціонального стану, наприклад частоти серцевих скорочень (ЧСС), показників дихання, це не вимагає спеціальної підготовки і більшість учнів після невеликого інструктажу можуть робити це самостійно.

Провідними методичними прийомами для підвищення мотивації у школярів до уроку фізичної культури, за думкою більшості наших респондентів, є заохочення (зауваження) записані у щоденник (54,5%) і похвала за активність на уроці (36,5%) відповідей.

У процесі проведення уроку часто виникають ситуації, розв'язання яких вимагає термінової корекції запланованого навчального матеріалу. Такі ситуації можуть бути пов'язані з психологічним кліматом, появою ознак стомлення, зміною складності вправ тощо. Вміння перебудовуватися відповідно до умов визначає майстерність вчителя, отже більшість

вчителів відповіло позитивно на таке питання. Відповіді інших свідчили про недостатність досвіду та відсутність знань щодо таких ситуацій.

Для проведення фізкультурно-рекреаційної діяльності важливо вміти правильно визначити навантаження. За аналізом отриманих даних анкетування можемо зробити висновок, що переважна більшість учителів (90%) впевнені що знають за якими показниками здійснюється контроль навантаження.

Однак, для проведення уроків зі школярами на основі фізкультурно-рекреаційної діяльності недостатньо лише знань і вмінь учителів фізичної культури. За даними літературних джерел нами визначені й інші умови та чинники, що впливають на ефективність проведення третього уроку з фізкультурно-рекреаційною спрямованістю. Серед них – психолого-педагогічні умови, які передбачають наявність технології діяльності і організації таких занять, необхідну професійну підготовку, мотивацію учнів, стимулювання вчителів, а також об'єктивні чинники (матеріально-технічна й адміністративно-правова бази, матеріальне стимулювання діяльності) і суб'єктивні чинники такі, як ставлення адміністрації школи та вчителів фізичної культури і відношення учнів і батьків.

Висновок. Отримані результати дослідження дозволяють зробити висновок про доцільність спеціальної підготовки майбутніх учителів до фізкультурно-рекреаційної роботи. Особливу увагу варто звернути на такі аспекти підготовки, як засвоєння практичних навичок застосування різноманітних засобів фізичної рекреації, організація поточного контролю у процесі занять, індивідуалізація навчання тощо. Зазначимо, що ефективність проведення фізкультурно-рекреаційної роботи залежить у першу чергу від ставлення самого вчителя і батьків школяра. Тому важливо навчити студентів сумлінно ставитися до власного здоров'я, навчити цінити здоров'я інших, а власний приклад здорового дозвілля допоможе залучити дітей до занять фізичною культурою.

Перспектива подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує всіх питань означеної проблеми. Воно лише відкриває перспективу для ґрунтовнішого дослідження об'єктивних і суб'єктивних чинників, що впливають на ефективність фізкультурно-рекреаційної діяльності майбутнього фахівця фізичної культури, зокрема на її прояв у процесі безпосередньої роботи в умовах загальноосвітньої школи.

Література:

1. Бальсевич В.К. Непрерывное физкультурное образование / В.К. Бальсевич, Г.И. Попов, Н.И. Санникова // Теория и практика физической культуры. – 2004. – №12. – С.10-13.
2. Виноградов Г.П. Теоретические и методические основы физической рекреации (на примере занятий с отягощениями): Автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Г.П. Виноградов. – СПб., 1998. – 51с.
3. Довідник учителя фізичної культури в запитаннях та відповідях / Упоряд. В.І. Федорчук. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. – 320 с.
4. Єфіменко П.Б. Педагогічні умови забезпечення різноманітної професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури: Дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / П.Б. Єфіменко. – Харків, 2002. – 250 с.
5. Круцевич Т.Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді: навч. Посіб. / Т.Ю. Круцевич, М.І. Воробйов, Г.В. Безверхня. – К.: Олімп. Літ-ра, 2011. – 224 с.
6. Ткаченко И.И. Педагогические предпосылки формирования профессиональной направленности личности учителя физической культуры: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / И.И. Ткаченко. – Киев, 1990. – 23 с.
7. Туркунов Б.И. С учетом трех уроков в неделю / Б.И. Туркунов, В.В. Воронков // Физическая культура в школе. – 2003 – №6. – С.67.

У статті розглядається актуальне питання впровадження фізкультурно-рекреаційної роботи в урочний процес школярів. Визначено стан готовності майбутніх учителів фізичної культури до практичної роботи в цьому напрямку.

Ключові слова: фізкультурно-рекреаційна робота, підготовка вчителів фізичної культури, урок з фізичної культури.

Розділ 5 **Психолого-педагогічні основи впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання і виховання студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації**

В статье рассматривается актуальный вопрос внедрения физкультурно-рекреационной работы в урочный процесс школьников. Определено состояние готовности будущих учителей физической культуры к практической работе в этом направлении.

Ключевые слова: *физкультурно-рекреационная работа, подготовка учителей физической культуры, урок по физической культуре.*

In the article the actuality question of introduction of sports and recreational work is examined in the fixed process of schoolboys. Certainly a ready of future teachers of physical culture condition is to practical work in this direction.

Keywords: *sports and recreational work, training of teachers of physical culture, lessons in physical culture.*

0